

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Nc/2/2021
Identifikačné číslo spisu: 1117206351
Dátum vydania rozhodnutia: 03.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Ján Šikuta
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1117206351.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne P. T. X. M., bývajúcej v B., Q. XX, zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Škriečkom, so sídlom v Bratislave, Zámocká 18, proti žalovanému P. T. B., bývajúcemu v B., F. B. X, zastúpenému advokátkou Mgr. Miroslavou Ficovou, so sídlom v Novej Dubnici, Mierové nám. 24, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 9 C 16/2017 a na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 7 Co 22/2019, o vylúčení všetkých sudcov Krajského súdu v Bratislave z prejednávania a rozhodovania tejto veci, takto

rozhodol:

I. Sudcovia Krajského súdu v Bratislave s ú v y l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 7 Co 22/2019.

II. Spor vedený na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 7 Co 22/2019 p r i k a z u j e na prejednanie Krajskému súde v Košiciach.

Odôvodnenie

1. V konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 7 Co 22/2019 žalovaný podaním z 12. júna 2018 (č. l. 200 spisu) vzniesol námietku zaujatosti voči všetkým sudcom Krajského súdu v Bratislave. Dôvodil tým (o. i.), že žalobkyňa je aktívne pôsobiaca sudkyňa na Krajskom súde v Bratislave, ktorej je spolu Q. P. L. Q. a P. J. F. podľa Rozvrhu práce na rok 2018 v znení všetkých jeho príloh, zverená agenda súdneho oddelenia 1 Cudz, 10 Co, 10 NcC, 10 CoPr, 10 CoD, 10 CoSr, 10 CoP. Okrem toho jej senát ako „náhradník“ rozhoduje aj právne veci agendy súdneho oddelenia 2 Cudz, 7 Co, 7 NcC, 7 CoPr, 7 CoD, 7 CoSr, 7 CoP, a to za predpokladu vylúčenia člena takéhoto senátu. Z uvedeného teda vyvodzuje, že o jeho odvolaní tak bude rozhodovať buď priamo senát žalobkyne alebo iný senát Krajského súdu v Bratislave, čo však nezaručuje nezaujatosť tohto krajského súdu ako takého a ani tých-ktorých členov iného senátu tohto krajského súdu. Námietku voči P. T. X. M. odôvodňuje tak, že táto, ako žalobkyňa nesmie rozhodovať svoju vlastnú vec, pretože má priamy a nespochybniteľný záujem na kladnom výsledku prejednávanej veci v jej prospech, nakoľko sa rozhodnutie súdu priamo dotýka jej práv. Z uvedeného dôvodu teda podčiarkuje odôvodnené pochybnosti o jej nezaujatosti, a preto uvádza, že sudkyňa (vyššie menovaná) musí byť z prejednávanej

veci vylúčená. Námietku zaujatosti voči ostatným, respektíve voči všetkým sudcom Krajského súdu v Bratislave zdôvodňuje nasledovne. Žalovaný má za to, že spor so žalobkyňou nemá charakter sporu „len“ inter partes, ale naopak má za to, že aj ostatní sudcovia tohto krajského súdu majú priamy záujem na výsledku predmetného sporu. Uvedené vysvetľuje tým, že význam tohto sporu sa vzťahuje na všetkých sudcov krajského súdu aj preto, že v predmetnej veci ide o rozsudok, ktorý podáva výklad rozsahu výrokovej indemnity poslanca Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „NR SR“), a teda poskytuje interpretáciu čl. 78 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Títo rozsudkom môžu byť priamo dotknutí na svojich právach v budúcnosti tým, že tento výrazne zužuje slobodu prejavu každého poslanca NR SR (a teda i žalovaného). Z týchto dôvodov žalovaný ďalej uvádza, že síce ostatní sudcovia krajského súdu nie sú stranami sporu, ale môžu mať výrazný záujem na tom, aby žalobkyňa (ako ich kolegyňa a priateľka) mala v spore plný úspech, pretože týmto rozhodnutím môžu byť priamo dotknutí na svojich právach, čím je založený ich pomer k veci. Žalovaný uviedol i ďalšie dôvody pre vylúčenie všetkých sudcov krajského súdu, ako napríklad kolegiálne vzťahy, či bližšie vzťahy (priateľské) so žalobkyňou na základe čoho sa mohli ostatní sudcovia krajského súdu dozvedieť o spore inak ako dokazovaním, nakoľko sa mohla žalobkyňa so svojimi kolegami radiť a rozprávať sa o danej veci, alebo príležitosť „revanšovať“ sa žalobcovi zo strany sudcov krajského súdu v negatívnom slova zmysle za výroky voči týmto sudcom a podobne. V neposlednom rade žalovaný tiež uviedol, a neskôr v námietke zaujatosti viac rozvinul, že pomer krajského súdu, a teda všetkých sudcov tohto súdu a žalovaného je založený na nepriateľskom vzťahu voči žalovanému, nakoľko tento je častým kritikom krajského súdu, o čom svedčia rôzne články, kde sú jeho výroky prezentované, a preto krajský súd, a teda všetci sudcovia sú zaujatí a nerozhodnú v danej veci spravodlivo.

2. Námietku zaujatosti podaním zo 04. júla 2019 (č. I. 390 spisu) proti sudkyňam Krajského súdu v Bratislave P. L. A. a F. B. B. vzniesla aj žalobkyňa. Dôvodila, že ich pomer k nej ako ku kolegyňi a zároveň k strane predmetného sporu je jednoznačne negatívny až nepriateľský, čo im znemožňuje jej právnu vec prejednať nezaujato. Podľa žalobkyne je vzťah medzi ňou a namietanými sudkyňami jednoznačne záporný, keďže ona sama niekoľkokrát kritizovala ich prácu napríklad aj z dôvodu, že neustále vznášali námietky, podľa žalobkyne nedôvodné námietky, o údajnej neúmernej zaťažnosti výlučne ich senátu 14 Co. Žalobkyňa v námietke zaujatosti uviedla i to, že sa negatívne vyjadrovala na všetkých poradách občianskoprávného kolégia Krajského súdu v Bratislave nie len k práci senátu 14 Co (v ktorom do roku 2017 pôsobili i namiatané sudkyne), ale i osobitne k výkonom týchto sudkýň, dokonca i v písomnej forme prostredníctvom emailu, čo adresovala všetkým sudcom Krajského súdu v Bratislave. Žalobkyňa navrhovala, aby sudkyne Krajského súdu v Bratislave P. L. A. a F. B. B. boli z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci vylúčené.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) uznesením sp. zn. 1 Nc 5/2019 z 28. novembra 2019 výrokom I. vylúčil sudcov Krajského súdu v Bratislave P. T. X. M., P. L. A., P. F. O., P. F. O., P. B. K., P. P. V., P. J. O., P. T. Q., P. H. A., P. L. Š., P. E. Q., P. F. Š., P. F. B., P. J. B., P. I. F., F. T. Č., P. X. Š., P. F. G., P. F. V., P. B. U., P. V. B., P. F. O., P. H. B., P. D. P., P. M. G., P. V. A., P. L. A., P. F. F., P. P. X., P. P. J., P. X. Ž., P. K. A., P. L. F., P. B. F., P. B. X., P. M. A., F. F. A., P. A. A., P. X. Š., P. L. V. z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na tomto súde pod sp. zn. 7 Co 22/2019. Predmetným uznesením dovolací súd výrokom II. určil, že sudcovia Krajského súdu v Bratislave P. H. B., P. T. O., P. E. Z., P. M. H., P. X. X., P. B. K. K., F. Š. I., P. D. O., P. K. X., F. B. B., P. D. L. X., P. F. L., P. F. G., P. T. O., P. F. A., P. I. A., P. L. A., P. J. F., P. M. F., P. I. X., P. D. Š., P. X. Q., F. T. R. Á., P. Q. N., P. T. A., P. A. J., P. J. F., P. D. I., P. F. B., P. F. L., X., P. L. G., P. P. O., P. J. P., P. V. X., P. V. Š., P. L. Š., P. L. B., P. Z. N., F. F. L., P. T. A., P. I. F., P. B. P. nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na tomto súde pod sp. zn. 7 Co 22/2019, a zároveň výrokom III. určil, že konanie o vylúčení sudcov P. A. L., P. M. M., P. P. U., P. A. O. Š., P. A. P., P. B. A., P. L. A., P. T. X., P. M. Q., P. A. Š., P. F. K., P. X. Š. Q., P. T. B., P. M. Ď., P. Š. U., P. P. U., F. D. U., P. H. U., P. B. O., P. B. M. O., P. M. O., P. F. O., P. T. O., E. P., P. V. A., P. M. A., P. O. A., P. F. A., P. H. A. H., P. T. F., P. D. F., P. P. F., P. L. F., P. F. F., P. P. F., P. F. F., P. U. F., P. F. Z., P. T. H., P. F. X., P. X. X., P. T. J., P. J., P. F. Ľ., P. T. Q., P. V. Q., P. Q. Q., P. O. Š. J., F. K., M. K., P. M. V., P. M. V., P. L. I., P. K. O., P. A. D., P. F. P., P. L.

Š. zastavuje.

3.1. Najvyšší súd svoje rozhodnutie odôvodnil a v závere uviedol a zhrnul (o. i.), že vo všeobecnosti sú vzájomné vzťahy sudcov založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak rámec ich vzájomných vzťahov neprekročí tomu zodpovedajúce medze, objektívne nie je daný dôvod pre pochybnosti o ich nezaujatosti. Až v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu, pôjde o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti a teda išlo by o dôvod pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí. Vzťahy medzi sudcami, ktoré však bežný pracovný a kolegiálny rámec neprekračujú [t. j. ak tieto vzťahy spočívajú iba na tom, že sa sudcovia navzájom poznajú, pretože na výkon funkcie sú zaradení na rovnaký (prípadne vyšší alebo nižší) súd, v tom istom oddelení alebo senáte], nemajú teda samé osebe povahu dôvodov vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí v zmysle § 49 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

4. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „ústavný súd“) na základe sťažnosti podanej žalovaným konštatoval porušenie práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Nc 5/2019-473 z 28. novembra 2019 v rozsahu jeho II. výroku zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4.1. Vo svojom náleze uviedol nasledovné: „Z námietky zaujatosti, ktorú sťažovateľ v konaní pred krajským súdom podal, vyplýva, že sťažovateľ namietal zaujatosť všetkých sudcov krajského súdu. Okrem zaujatosti samotnej osoby žalobkyne, ktorá je aktívnou sudkyňou krajského súdu, možno dôvody námietky zaujatosti, ktorú sťažovateľ vniesol, zhrnúť do dvoch okruhov.

Sťažovateľ namietal, že všetci sudcovia krajského súdu majú priamy záujem na výsledku jeho sporu so žalobkyňou, a to preto, že predmetom konania v merite veci je žaloba sudkyne, ich kolegyne, na ochranu osobnosti pre tvrdenia sťažovateľa prednesené v ústavnoprávnom výbore Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „výbor národnej rady“) a v samostatnom pléne Národnej rady Slovenskej republiky, v ktorých mal sťažovateľ vyjadriť pochybnosti o možnom korupčnom správaní žalobkyne a o tom, že jej rozhodovacia činnosť je poznačená prietiahmi. Zároveň označil krajský súd (na ktorom pôsobia všetci namietaní sudcovia) za najskorumpovanejší súd. Rozhodnutím v merite veci, v ktorej sa podľa tvrdení sťažovateľa rieši aj zásadná otázka rozsahu poslaneckej indemnity, a v ktorom žalobkyni priznaná podľa sťažovateľa neprímerane vysoká suma finančného zadosťučinenia, môže znamenať do budúcnosti dôležitý precedens, jednak vo vzťahu k sudcom a nimi podávanými žalobami na ochranu osobnosti, ako aj vo vzťahu k samotným poslancom a ich slobode prejavu v parlamente.

Druhým dôvodom, pre ktorý sťažovateľ namietal zaujatosť všetkých sudcov krajského súdu, bol kolegiálny vzťah týchto sudcov so žalobkyňou, ktorá je dlhodobo činná v súdnictve (28 rokov, z toho na krajskom súde už 10 rokov), s niektorými sa stretáva na dennej báze z dôvodu členstva v tom istom senáte, prípadne z dôvodu zastupovania, s niektorými sa pozná dlhé časové obdobie, existuje reálna možnosť, že detaily merita veci, svoj procesný postup vo veci ako žalobkyne a prezentované dôkazy s nimi diskutovala, prípadne sa aj radila o svojom ďalšom postupe a argumentácii, ako to už medzi kolegami býva. Upozornil aj na list Združenia sudcov Slovenska, ktorý bol podnetom na začatie disciplinárneho konania voči sťažovateľovi, a ktorý mal byť doručený všetkým sudcom krajského súdu, ktorého predmetom boli okrem iného aj vyjadrenia sťažovateľa na adresu žalobkyne, ktoré sú predmetom meritórneho konania. Aj prostredníctvom tohto listu mali sudcovia krajského súdu získať o spore žalobkyne so sťažovateľom konkrétne skutkové poznatky inak, ako dokazovaním v riadnom procesnom postupe. Pri namietaní zaujatosti sudcov krajského súdu na základe ich vzťahu k žalobkyni pritom sťažovateľ zdôrazňoval najmä objektívnu stránku a uviedol, že v danej veci nie je namieste spoliehať sa len na subjektívne vyjadrenia jednotlivých sudcov.

Ústavný súd sa oboznámil aj s obsahom napadnutého uznesenia najvyššieho súdu č. k. 1 Nc 5/2019 z 28. novembra 2019, a to najmä s odôvodnením vzťahujúcim sa na druhý výrok napadnutého uznesenia, ktorým najvyšší súd z konania nevylúčil tam uvedenú skupinu sudcov. Vo výroku I. sú uvedení sudcovia, ktorých najvyšší súd z konania vylúčil, a to z dôvodu, že sa jednak cítia byť sami zaujatí, a to buď pre bližší a dlhoročný kamarátsky vzťah so žalobkyňou (aj od školských čias), s ktorou sa aktívne alebo sporadicky, ale stretávajú aj v súkromí, alebo sa cítia byť zaujatí v súvislosti s osočujúcimi výrokmí, ktoré žalovaný uviedol na adresu všetkých sudcov krajského súdu, ktoré sa týkali ich

skorumpovanosti, a ktoré považovali za hrubo urážlivé. Sudcovia uvedení v II. výroku (napadnutom ústavnou sťažnosťou) nie sú z rozhodovania vecí vylúčení podľa najvyššieho súdu preto, že sa necítia byť zaujatí voči žiadnej zo strán sporu ani k predmetu sporu, ani k právnym zástupcom strán sporu. Žalobkyňu poznajú iba ako kolegyňu a majú s ňou vyslovene pracovný vzťah, ktorý nepresahuje do osobných súkromných, priateľských či iných bližších vzťahov. Sťažovateľa tiež nepoznajú osobne, len z médií ako poslanca národnej rady.

Námietka sťažovateľa, že jeho spor so žalobkyňou nemá charakter len sporu inter partes, a aj ostatní sudcovia by mohli mať záujem na výsledku samotného konania v merite veci a o zjavne nepriateľskom vzťahu sudcov k sťažovateľovi pre jeho opakujúcu sa kritiku celého krajského súdu, vyhodnotil najvyšší súd ako nedostatočnú. Zdôvodnil to tým, že vyjadrenia sudcov, ktorí sa necítia byť zaujatí, neindikujú podľa neho v tejto rovine pochybnosti ani nepotvrdzujú tvrdenia sťažovateľa. Objektívna nestrannosť sa totiž posudzuje podľa objektívnych symptómov, t. j. objektívnych skutočností, ktoré sa musia preukázať a musia mať kvalifikovanú intenzitu, ktoré najvyšší súd v tejto veci nevezhladol.

Najvyšší súd poukázal aj na judikatúru ESĽP a ústavného súdu, vysvetlil svoj prístup k posudzovaniu námietky zaujatosti skrz subjektívny test nestrannosti sudcov pritom zdôraznil, že existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu.

Ústavný súd v tejto súvislosti musí prisvedčiť najvyššiemu súdu, že (len) kolegiálne vzťahy medzi sudcami nemôžu byť dôvodom na spochybnenie ich nestrannosti a na ich vylúčenie z prerokovania sporu (napr. IV. ÚS 345/09, I. ÚS 352/2010), pokiaľ tieto kolegiálne vzťahy neprerástli v bližší osobný či kamarátsky kontakt, pričom zároveň aj časové hľadisko a intenzita vzájomných vzťahov môžu zohrávať dôležitú úlohu.

Podľa ústavného súdu je nevyhnutné pri hodnotení prípadných pochybností o nezaujatosti sudcov konajúcich v tej-ktorej veci vziať zreteľ aj na vzťahy medzi sudcami pôsobiacimi na jednom súde, kde majú spoločné pracovisko. Pokiaľ sudcovia určitého súdu majú rozhodovať právne veci, v ktorých ako účastníci konania vystupujú osoby im blízke alebo osoby blízke ich kolegom - sudcom pôsobiacim na tom istom súde, je potrebné s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu venovať zvýšenú pozornosť významu týchto okolností skúmať aj intenzitu z toho vyplývajúcich pochybností týkajúcich sa nezaujatosti konajúcich sudcov. Súčasne je nevyhnutné dbať na podstatu a význam práva na nestrannosť a nezaujatosť sudcu. V tejto súvislosti sa žiada poznamenať, že medzi sudcami ako kolegami na jednom pracovisku často vznikajú aj bližšie než kolegiálne vzťahy, čo môže viesť k oprávneným pochybnostiam o ich nestrannosti v prípadoch, v ktorých majú rozhodovať o veciach, na ktorých výsledku môžu mať ich blízki kolegovia osobný, ekonomický či iný záujem (III. ÚS 105/2011). V prípade subjektívneho hľadiska nestrannosti sa nestrannosť sudcu predpokladá až do predloženia dôkazu opaku (rozsudok ESĽP vo veci Piersack proti Belgicku, rozsudok z 1.10.1982, sťažnosť č. 8692/79). Objektívny prístup spočíva v otázke, či nezávisle na osobnom správaní sudcu určité overiteľné skutočnosti neumožňujú pochybovať o jeho nestrannosti. V tomto smere i zdanie môže byť dôležité. Mal by byť vylúčený každý sudca, u ktorého sa možno oprávnene obávať, že mu chýba nestrannosť. Ide o dôveru, ktorú musia mať súdy pri stranách v demokratickej spoločnosti (rozsudok ESĽP vo veci Padovani proti Taliansku, 26.6.1993, sťažnosť č. 13396/87). Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (rozsudok ESĽP vo veci Pullar proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 22399/93; IV. ÚS 665/2020, II. ÚS 219/2020).

Námietku sťažovateľa, že najvyšší súd v okolnostiach tejto veci neposúdil dostatočným spôsobom objektívnu stránku nestrannosti namietaných sudcov, považuje ústavný súd za relevantnú. Posudzovanie všetkých okolností, či už subjektívnej alebo objektívnej nestrannosti, musí, samozrejme, v každom prípade vychádzať z konkrétneho prípadu a jeho individuálnych a špecifických podmienok. Najvyšší súd mal v tomto prípade nesporne náročnú úlohu posúdiť možnú zaujatosť všetkých sudcov krajského súdu a spôsob, ktorý pri vyhodnotení námietky zaujatosti využil, rozdeľujúc sudcov na tých, ktorí mali bližší osobný vzťah k žalobkyňi, prípadne aj sami vyhlásili vlastnú zaujatosť, prípadne negatívny postoj k sťažovateľovi, a tých, ktorí sú so žalobkyňou len v kolegiálnom vzťahu a zaujatými sa byť necítia, možno považovať za v danej veci akceptovateľný. Svoje odôvodnenie však najvyšší súd zúžil len na posúdenie namietanej kolegiálnosti vzťahov sudcov so žalobkyňou, a pritom nevenoval náležitú pozornosť tej námietke sťažovateľa, ktorá sa vzťahovala najmä na objektívnu stránku nestrannosti

namietaných sudcov v súvislosti s tým, čo je predmetom sporu v merite veci.

Podľa ústavného súdu bolo potrebné v tomto prípade venovať náležitú pozornosť aj predmetu sporu, ktorým v tomto prípade je žaloba o ochranu osobnosti. Predmetom sťažovateľových výrokov totiž nebola samotná osoba žalobkyne, ktorú označil za skorumpovanú sudkyňu, ktorej konanie je poznačené priťahmi, teda nešlo len o výroky sťažovateľa, ktoré by mohli predstavovať zásah do osobnosti žalobkyne. Predmetom sťažovateľových prednesov, ktoré sú predmetom konania, sú aj výroky, ktorými označil celý krajský súd, teda súd na ktorom aktívne pôsobia namietaní sudcovia, za najskorumpovanejší súd na Slovensku. A to pred výborom národnej rady a v pléne národnej rady. Prípadná urážlivosť výrokov sťažovateľa na adresu krajského súdu a všetkých jeho sudcov je teda skutočnosťou, ktorú je potrebné posúdiť nielen s ohľadom na vzťah k samotnému sťažovateľovi ako autorovi týchto výrokov, ale aj z pohľadu vzťahu k veci, keďže tieto výroky sú samotným predmetom sporu o ochranu osobnosti. Ďalšou skutočnosťou, ktorou sťažovateľ argumentoval pri namietaní zaujatosti všetkých sudcov krajského súdu, a to najmä z pohľadu objektívnej stránky, bol podnet na disciplinárne konanie proti sťažovateľovi, ktoré iniciovalo Združenie sudcov Slovenska a ktorého predmetom mali byť aj výroky sťažovateľa adresované žalobkyňi. Podľa ústavného súdu bolo potrebné vyhodnotiť aj relevanciu tejto objektívne existujúcej skutočnosti a jej prípadný vplyv na tzv. objektívne zdanie nestrannosti namietaných sudcov, a to nielen vo vzťahu k tomu, či sa jednotliví sudcovia krajského súdu cítili byť osobne dotknutí výrokmi sťažovateľa, ale aj vo vzťahu k tomu, do akej miery boli jednotliví sudcovia krajského súdu oznámení s predmetom sporu.

Sťažovateľ zároveň ústavnej sťažnosti upriamil pozornosť aj na rozpornosť záverov najvyššieho súdu vo vzťahu k niektorým nevylúčeným sudcom. Ide o vyhlásenie sudkyne P. Q. N. z 5. marca 2019 (č. 1. 381 spisu krajského súdu), ktorá oznámila, že žalobkyňu pozná osobne niekoľko rokov, v rokoch 2016 a 2017 boli so žalobkyňou členkami jedného senátu a žalobkyňa ju oboznámila so skutočnosťami, ktoré predchádzali podaniu jej žaloby, a o podrobnostiach jej procesného postupu. Výjadrila svoju subjektívnu zaujatosť. Namietaným uznesením najvyššieho súdu však vylúčená nebola. Ako vyplýva z tvrdení sťažovateľa, čo si ústavný súd aj overil nazretím do súdneho spisu sp. zn. 7 Co 22/2019, do II. výroku uznesenia (nevylúčení sudcovia) najvyšší súd zahrnul aj sudcov, ktorí od počiatku tvrdili, že sa cítia byť zaujatí, no so žalobkyňou majú len kolegiálny vzťah (napr. P. X. X., F. F. L., P. T. A., P. I. F., P. B.K. P.), a zároveň vylúčil sudcov v I. výroku, ktorí taktiež tvrdili, že sa cítia byť zaujatí, no ich vzťah k žalobkyňi neprekročil hranice kolegiálnosti (napr. P. B. K., P. A. A., P. L. F., P. X. Š. F.). Do žiadneho z výrokov napadnutého uznesenia zároveň najvyšší súd nezahrnul P. M. X., F. Q. X. T. P. F. C.. Túto námietku sťažovateľa vyhodnotil ústavný súd ako relevantnú vo vzťahu k tvrdenej arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu.

Vo vzťahu k sudkyňi P. T. R. sťažovateľ okrem kolegiálneho vzťahu v ústavnej sťažnosti uvádza, že menovaná sudkyňa je jednou zo sudcov, ku ktorým je sťažovateľ dlhodobo najkritickejší, pretože ju považuje za osobu dlhodobo spájanú s P. Š.K. O., a ktorá P. Š. O. priznala v minulosti vysokú náhradu nemajetkovej ujmy, ako aj pre vzťah so sudcom E. Q., s ktorým má mať sťažovateľ dlhodobo politický spor. Tieto argumenty však sťažovateľ neuviedol vo vznesenej námietke zaujatosti proti sudcom krajského súdu, a preto najvyšší súd nemal ani možnosť tieto námietky posúdiť, prípadne k nim zaujať stanovisko.

Čo sa týka ďalších sťažnostných námietok sťažovateľa, v ktorých poukazuje na to, že najvyšší súd z konania nevylúčil sudcov, ktorí sa reálne so žalobkyňou poznajú dlhé roky, boli so žalobkyňou v jednom senáte či sú v rodinnom alebo inom blízkom vzťahu so sudcami, ktorí vylúčení boli, ústavný súd uvádza, že tieto skutočnosti samy osebe nemusia zakladať objektívne pochybnosti o nestrannosti sudcu. Stále je potrebné hodnotiť nestrannosť v konkrétnych okolnostiach veci. Ani skutočnosť, že sa osoby poznajú roky (napríklad z vysokoškolských štúdií), prípadne pôsobia v jednom senáte, nemusí osamote zakladať pomer k účastníkovi. V každom prípade je nutné vziať ohľad aj na intenzitu vzájomných vzťahov, osobný presah tohto vzťahu a jeho možný vplyv na schopnosť sudcu vec objektívne posúdiť. Tento osobný presah v týchto prípadoch netvrdil a nemohol objektívnymi skutočnosťami preukázať ani sťažovateľ a ani nevyplynuli z vyhlásenia sudcov, ktorých sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza.

Vzhľadom na uvedené dospel ústavný súd k záveru, že tým, že sa najvyšší súd v odôvodnení svojho uznesenia nevysporiadal s opodstatnenou líniou argumentácie sťažovateľa vo vznesenej námietke zaujatosti voči všetkým sudcom krajského súdu, a to samotným predmetom sporu o ochranu osobnosti a možnému vzťahu sudcov krajského súdu, ktorí možno nie všetci v subjektívnej rovine, avšak celkom

zreteľne v rovine objektívnej, mohli vykazovať relevantné pochybnosti vo vzťahu k nestrannosti spor sťažovateľa nezaujato rozhodnúť, porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a riadne odôvodnenie napadnutého uznesenia podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zároveň nesie znaky arbitrárnosti v súvislosti s uvedenými vnútornými rozpormi jednotlivých výrokov a odôvodnením, ako už ústavný súd uviedol.

Ústavný súd preto rozhodol, že základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny bolo napadnutým uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Nc 5/2019 z 28. novembra 2019 porušené (bod 1 výroku nálezu).

Ústavný súd v konkrétnych okolnostiach tejto veci považuje za potrebné, aby najvyšší súd opätovne vyhodnotil námietku zaujatosti vznesenú sťažovateľom proti všetkým sudcom krajského súdu najmä, ale nielen, vo vzťahu k objektívnej stránke nestrannosti namietaných sudcov a špecifickým okolnostiam súdnej veci s ohľadom na predmet sporu, na obsah sporných vyjadrení sťažovateľa, ktoré boli smerované nielen proti žalobkyni, ale aj vo vzťahu ku krajskému súdu ako celku, a prípadne zväzil aj postup podľa § 39 ods. 1 CSP., t. j. prikázal vec na rozhodnutie o odvolaní inému súdu.“

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky viazaný právnym názorom ústavného súdu vyjadreným v náleze, ako súd nadriadený Krajskému súdu v Bratislave (§ 54 ods. 2 CSP) opätovne posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti sudcov krajského súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 49 ods. 1 CSP, v zmysle ktorého je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

6. Podľa ustanovenia § 55 CSP, a to v zmysle toho, že ak strana namieta zaujatosť aj ďalších sudcov toho istého súdu, k námietke zaujatosti sa vyjadria títo sudcovia, iba ak o to požiada nadriadený súd rozhodujúci o námietke zaujatosti. Nadriadený súd rozhoduje o vylúčení ďalších sudcov iba v tom prípade, ak zároveň rozhodne o vylúčení toho sudcu, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť.

7. Účelom právnej úpravy vyjadrenej v citovanom ustanovení § 49 ods. 1 CSP je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu (veci), k nezaujatému prístupu súdu k stranám sporu (účastníkom), k ich zástupcom alebo k osobám zúčastneným na konaní a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá právna úprava skutočností, ktoré sú z hľadiska vylúčenia sudcu/cov z prejednávania a rozhodovania sporu (veci) považované za právne relevantné. Je nimi existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to:

a/ k sporu (veci), v rámci ktorého by bol daný konkrétny záujem sudcu na určitom spôsobe skončenia sporu alebo konania,

b/ k stranám sporu, ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim,

c/ k zástupcom strán sporu, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo

d/ k osobám zúčastneným na konaní.

8. Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednanom spore (veci) alebo taký jeho osobný vzťah k stranám sporu, k ich zástupcom alebo k osobám zúčastneným na konaní, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

9. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP). Obsahom práva na prerokovanie sporu pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho

prerokovania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie sporu nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

10. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku sťažnosť č. 8692/79, rozsudok z 1. októbra 1982) na subjektívny test nestrannosti sudcu a na objektívny test nestrannosti.

11. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu, pričom podľa objektívneho kritéria musí súd rozhodujúci o námietke zaujatosti rozhodnúť, či úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca nie je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za opodstatnenú.

12. Najvyšší súd pri opätovnom skúmaní všetkých vyššie uvedených okolností, a pri zohľadnení právneho názoru ústavného súdu, ktorý je záväzný, dospel k záveru, že opodstatnenou líniou argumentácie sťažovateľa vo vznesenej námietke zaujatosti voči všetkým sudcom krajského súdu, a to samotným predmetom sporu o ochranu osobnosti a možnému vzťahu sudcov krajského súdu, ktorí možno nie všetci v subjektívnej rovine, avšak celkom zreteľne v rovine objektívnej, mohli vykazovať relevantné pochybnosti vo vzťahu k nestrannosti sporu sťažovateľa nezaujato rozhodnúť.

13. Dovolací súd si je zároveň vedomý špecifickosti a ojedinelosti predmetného konania, v ktorom sú namietaní sťažovateľom všetci sudcovia krajského súdu, preto znovu zvážil všetky okolnosti predmetnej veci, ako aj vo vzťahu k objektívnej stránke nestrannosti namietaných sudcov, tak aj vo vzťahu k predmetu sporu, k obsahu sporných vyjadrení, ale hlavne vo vzťahu krajského súdu ako celku. Dovolací súd, pri nie ľahkej úlohe zvážiť všetky okolnosti a následne rozhodnúť vec za danej situácie, ktorá nie je úplne bežná či častá, prišiel k záveru, že predmetné konanie ako celok indikuje a vytvára takú situáciu, ktorá ohrozuje objektívnu stránku nestrannosti/nezaujatosť sudcov, (o. i.) tiež v súvislosti s tým, že žalobkyňa ako účastníčka konania o ochranu osobnosti je sama aktívnou sudkyňou Krajského súdu v Bratislave, v dôsledku čoho žalovaný námietka zaujatosti všetkých sudcov krajského súdu sa môže javiť ako dôvodná. Preto sa dovolací súd rozhodol vylúčiť všetkých sudcov Krajského súdu v Bratislave.

14. Podľa ustanovenia § 39 ods. 1 CSP platí že, ak nemôže príslušný okresný súd alebo krajský súd o spore konať, pretože jeho sudcovia sú vylúčení, musí byť spor prikázaný inému súdu tej istej inštancie.

15. V otázke rozhodovania, ktorému súdu je najvhodnejšie prikázať predmetnú vec, dovolací súd prihliadal najmä (o. i.) na myšlienky prebiehajúcej reformy súdnictva, a to najmä v súvislosti s pretfhaním lokálnych väzieb, či už pozitívnych alebo negatívnych, medzi sudcami a účastníkmi konania či sudcami navzájom. Na základe uvedeného preto mal dovolací súd ako za najsprávnejšie riešenie prikázať spor súdu geograficky vzdialenejšiemu, aby sa prispelo k odstráneniu akýchkoľvek pochybností o prípadných väzbách v súvislosti s týmto konaním. Najvyšší súd má za to, že v danom prípade s ohľadom na riadne zabezpečenie reálnej nestrannosti, nezaujatosť a pretrhnutia prípadných väzieb, je vhodné vec prikázať na prejednanie a rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach.

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky so zreteľom na vyššie uvedené zistil naplnenie predpokladov v zmysle § 49 ods. 1 CSP zakladajúcich pochybnosti o nezaujatosť sudcov, a preto rozhodol, že vylučuje všetkých sudcov z prerokovania dotknutého sporu vedenom na Krajskom súde v Bratislave a v spojení s ustanovením § 39 ods. 1 CSP spor vedený na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 7 Co 22/2019

prikázal Krajskému súdu v Košiciach.

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.